

Marianna Debes Dahl:

Leygarkvöld

Hon hevði verið so glað, so hjartans himmalska fegin! Hevði havt hug at fevnt alt – fjøllini, himmalin og sjógvin, sum lá so vinaligur og glitraði framman fyri henni. Hon hevði hug at kína hvørjum lyktapela, hon kom framvið, hevði hug at dansa og syngja. Men hon noyddist at leggja band á seg, vera vanlig, vera sum hini her úti á gøtuni, millum øll hesi fólkini, húsini og bilarnar. Men ringt var at sissa seg, hon kendi á sær, hvussu alt kókaði og hoppaði inni í bringuni á sær; tað var, sum hon mátti trýsta eitt lok niður á alt hetta, meðan hon enn var úti.

Tá ið hon endiliga kom brestandi inn í køkin henda sólskinsmorgunin, kókaði púrasta yvir inni í bringuni, og alt kom raplandi burtur úr henni millum hvin og látur.

Og hvat hendi so?

Mamman fór at gráta. Hon brast í sjóðheitan grát, mitt sum hon stóð uppi yvir køksvaskinum og flusti eplir.

Tirna hvakk við. Mintist ongantið at hava sæð hana grátið. Mamman fór yvir at vegginum, setti seg á ein stól og læt tárini rulla oman eftir kjálkunum. Hon hevði enn eplaflisaran í hondini. Hetta helt Tirna síggja so lægið út saman, tárini og eplaflisarin, at hon mundi farið at flent, men beit seg í vørrina og fekk hildið sær. So kvikaði hon sær yvir til mammuna, setti seg hjá henni, tók um hana og uggaði:

»Men góða mamma, hví grætur tú? Er tað ikki stuttligt?«

Mamman hugdi upp á hana:

»Harra Gud, barnið, tú ert so ung, so blaðung. – Stuttligt! Sjálvandi er tað stuttligt, men tað er sanniliga ikki bara stuttligt – á, eg hevði unnað tær at verið leys nøkur ár aftrat, bert nøkur ár ...«

»Tvætl, mamma, eg leggi einki í hatta at vera leys – eg eri glað – so øgiliga glað – er so ikki alt gott – ha?«

Mamman hugdi upp á hana; Tirna helt knappliga, mamman tóktist so ung, so ógvuliga ung, tá ið hon áhaldandi og eitt sindur syrgin hugdi at henni við reyðum, grátutum eygum. Endiliga suffaði hon og segði »kanska«.

So varð ikki meir tosað ella grenjað á henda hátt. Øll tóktust so glað og væl nøgd. Alt gekk so skjótt, helt Tirna – tey fingi eina lítla íbúð, giftust og fluttu inn í sitt egna lítla heim, hon og Kjartan.

Tirna var so upp í loft um alt: At hugna inni, læra seg hetta og hatta, alt var so nýtt og stuttligt.

Men tá ið tað allarnýggjasta og allarstuttligasta, barnið, kom, var næstan Tirnu ovboðið ... Hon var glað, eydnusæl, ja, takksom. Men hon var móð, so ræðuliga móð. Og nú var ikki at vera móð, tí nú hevði hon úr at gera alla somlu tíðina. Matur, klæðir, matur, rudding – vasking, ruring, naning – mating.

Onkuntíð settist hon á ein stól og undraðist á, at hon ongantið hevði givið sær **far um**, hvat tað var at eiga eitt barn. Hon hevði bert staðið so hugtikin og hugt at **fittum sýnisgluggum** við strákurvum, **smábarnaklæðum** og ranglum. Løgið at hon ongantið yvirhøvur hevði hugsað um ábyrgdina, um arbeiðið rundan **um** eitt pinkubarn. Hon kendi tað, sum dagarnir fóru **framvið**, hvør líkur øðrum. Og aftast í nakkanum var **høvuðstankin** hesin: Sleppa at sova, sova ...

Tíðin leið, og hon hevði tað eitt **sindur** frægari, orkaði at vera uppi eina løtu aftan á, at tað lítla var sovnað.

Sum í kvøld, nú hon varliga læt kamarshurðina **aftur** og kom inn í stovuna. Har inni var so undarliga stilt og tómligt. Hetta var eitt vakurt ljóst várkvøld. Hon var einsamøll inni. Nógv var at gjalda, so **Kjartan** hevði eisini kvøldarbeiði. Hon var **einsamøll**, knappliga so ræðuliga einsamøll. Hevði nú onkur verið at prátta við, flent saman við ...

Útvarpið var spakuliga frá. **Harmonikuløg**. Hetta var eitt leygar-kvøld. **Kjartan** var niðri í býnum – og her sat hon! Ein sovorðin ófriður kom á hana. Kvøldið var so ljóst, so vakurt, men hon slapp ikki út í tað, var innilæst.

Hon mátti lata vindeygað upp eitt **sindur** – longri uppi sá hon nøkur **ungfólk** fara spákandi í bólki omaneftir, **smáflennandi** – í býin.

Hon helti seg upp móti vegginum. Blundaði. Kendi seg so løgna. Knappliga kom hon at hugsa um **mammuna** hin dagin – hon mintist, at **mamman** hevði grátið – orðini **runnu** fram fyri hana aftur – eymkandi orðini:

»Á, eg hevði unnað tær at verið leys nøkur ár aftrat, bert nøkur ár ...«

Hon var bara átjan – átjan, tað var ikki so ógvuliga nógv, var tað? **Tár vermdu** eyguni. Hon vendi sær móti vindeyganum, **gardinurnar** flákraðu eitt pinkalítið **sindur**.

Tirna hugdi niður á ein urtapott, sá eitt blað, sum var fælnað, og pilkaði tað av.

Jarnleytarin

Jóanes Nielsen

Blátindur var ein gamal fraktbátur við trælúkum og kílaskalking. Á brúgvatakinum stóð peilarin, ljóskastarin og radarin, sum eitt marghátligt eyga av jarni og plastikki. Rusturin hekk í reyðrandaðum sárum um alla brúnna. Strípurnar um mjáa skorsteinin líktust mest einum turrlæði vundið um sjúkan háls.

Farmurin henda túrin var sement, og hvørja ferð platturin við teimum fimmogtjúgu sekkunum hvarv upp úr skipsbjølginum, grenjaði og pípaði tað í spælrørunum. Tað einasta, menninir niðri í lastini sóu, vóru nakrir metrar av bláum himmali, og so kollin á lúkumanninum, hvørja ferð hann kveitti niður í lastina.

– Jú so pínadoyð skulu vit hava kaffi, segði Doffa og bresti sementið úr skjúrtuni. Øll trý sjaggini høvdu grivið seg niður á banjaran. Nú arbeiddu teir seg út móti skipssíðunum.

Skjótt kundi lastin brúkast sum dansigólv.

Upp gjøgnum jarnleytaran fóru so hesi garvaðu sementlossararnir. Høvdu teir verið í kapp, kundu teir líkst seks munkum á veg til himmals eftir Jákupsstiganum. Allir gráir av ferðum gjøgnum støvutar heimar. Men við himnesku portini høvdu teir ikki støðgað. Á nei. Soleiðis hevði Doffa ikki verið. Túsund av hansara slagi, so var eingin traðkaður í Føroyum.

Í fimtiárunum var hann millum fiskimenninar, tá teir finga himmalin at glógva. Og síðani hann legðist á land, hevði hann forvunnið sítt dagliga breyð á kaiini. Í gjøgnum hansara hendur var allur tann føroyski innflutningurin farin. Mjøl. Plankar. Brennivín. Gravimaskinur. Alt bar merki av hansara hondum.

Tá teir komu oman aftur úr kaffivogn-

inum, stóð reiðarin og bíðaði á dekkinum. Millum fingrarnar logaði ein sigarett. Smalu brýrnar voru ryktar í tvey knýti. Umframmt henda gamla skrokk, átti hann tveir nýggjar fraktbátar. Hevði pakkhús á kaiini og al-bógvar við píki.

Hann hevði fest eyguni á Doffa.

– Sigi eg, skipið skal vera sigliklárt klokkan fyra, galda hesi boð eisini fyri lossararnar.

Eingin svarar.

Reiðarin steig nærri, og við sigarettini meddaði hann móti Doffa.

– Er tað skilt?

– Mær dámar ikki at fólk peikar eftir mær, svaraði Doffa lágmæltur.

– Hvat Doffa meinar er fullkomiliga líka feitt. Og sum ljóðið í spælrunum hvein hann knappliga korkareyður í andlitinum.

– Her er tað eg, sum ráði.

Kaiin var bráðliga tagnað. Av truckum. Lastvognum. Úr pakkhúshurðum, allastaðni slotaðu spurin eygu niðan á dekkið. Allir vistu, at um nakrar fáar mánaðir kom skipið, ið skuldi loysa Blátind av. Hesin fyrrverandi trolarin. Hetta rokskipið, fult av søgum um hvønn dagslig brøgd. Ein flótandi Vóru sum dansarar, ið hava funnið stevið hjá hvørjum øðrum.

Men henda dagin var dansurin

urtagarður. Milliðir av skúmandi krónum.

Og nú?

Ja nú voru gilsarnir og stropparnir á veg út á fornminnisavnið. Í teirra stað komu truckarnir og eitt lið av trúføstum monnum, sum reiðarin hevði keypt fyri fasta løn.

Hetta var langt síðani lagt til rættis. Og nú stóðu pakkhúsmenninir í sólarljósinum. Á veg út í arbeidssloysið voru teir tímaløntu lossararnir sum frá gamlari tíð av høgdu verið trummsláararnir hjá fakfelagnum. Tað djarva oddaliðið, sum hevði vart arbeidarsakina í Havn.

Alt hetta bilgdist innan í Doffa. Men kendi samstundis maktaloysið sum eitt blýggjteppi um akslarnar. Hevði fyrr havt kensluna av at verið gamal. Føldi hesa lötuna, at hugurin til stríð eisini var fjaraður burtur. Stillisliga hevði hann seg fram við reiðaranum. Sum eitt lítið líkfylgi komu arbeidssfelagarnir aftan á honum.

Tað, ið var eftir av degnum, arbeiddu teir í tøg. Fýra hendur um hvønn sekin. Fimmogtjúgu á plattin. Síðani eitt tekin til lúkumannin. Soleiðis høgdu teir arbeitt øll árin. spiltur. Eingin Jákupsstigi bar niður í lastina. Bara ein leytari av køldum jarni.

1986

Blá mascara

Á hillini lá alskyns órudd. Gomul rakibløð, vattdoddar, hárnálir, ein støvut dós av vasilin og so ein vakur sprøklutur sminkupungur mitt í øllum hurlivasanum.

Tvær gentuhendur tóku burturúr og lögdu í aftur pungin ymsar lutir, so hvørt sum hon brúkti teir. Hon sum stóð og njóraði framman fyri speglinum, meðan hon smurdi seg.

Tað var leygarkvøld.

Inni í stovuni stóð útvarpið frá. Harmonikuløg komu spælandi inn á vesið til hennara – hon sang við.

Inni í køkinum sótu hini og prátaðu uppi yvir nátturðarestunum.

Hon sjálv inni á vesinum var í góðum lag, stak góðum lag. Hon gleddi seg so til hetta kvøldið, hetta leygarkvøldið. Hon rendi bustina niður í »Mascaru«-hylkið og fór at smyrja eygnahárini kvikliga – hon litaði tey myrkablá. Steðgaði. Hugdi at sær sjálvari, smíltist. Jú, hetta riggaði. Bustin fór aftur niður í hylkið, og hon smurdi meira á. Myrkablátt.

Inni í dansistovuni.

Hálvmyrkt. Heitt av fólki. Tónleikur. Roykur. Látur ymsastaðni. Tær søgdu henni í morgun, at hann var komin. Hon hevði roynt at latið sum einki. Men tær høvdu skumpað undir hana og smáflent. Hon roðnaði, tá smáflentu tær ikki longur. So noyddist hon sjálv at flenna við teimum, tí nú bar ikki til at krógva nakað longur.

Nú var ein vika, síðan tey sóust. Hon hevði hugsað ræðuligt um hann. Nógv meira enn hon vildi sjálv. Hetta bar ikki til. Hon mintist, hvussu illa hon smæddist hann, tá ið tey aftan á dansin høvdu gingið túr. Hvussu hon hevði gingið og hugt at hyljunum á gøtunum og verið í dýrastu neyð. Hvussu kløkk hon hevði verið, tá ið hann

hevði tikið hond hennara og leitt hana. Hevði bert verið bangin fyri, at onkur skuldi síggja tey. Og um hann nú var so fittur, og hon nú hugsaði so øgiliga nógv um hann, hví hevði hon tá ikki kyst hann, tá ið hann ætlaði at taka tvørtur um hana og kroysta hana? Tá hevði hon verið ræðsluslugin og bara hugsað um, hvussu hon skuldi sleppa burtur úr hesari knípu.

Tá ið tey endiliga vóru komin til hús hennara, var tað ein stórur lætti. Hon ætlaði sær inn sum skjótast. Hann hevði sagt henni, at hann vónaði, at hon fór at vera í dansi aftur næsta leygarkvøld. Hon hevði svarað »kanska« – og sloppið sær innum. Hví hevði hon ikki kyst hann, tá ið hann vildi?

Hon stóð og smurdi seg og hugsaði um hann. Henni tókti, at hann var vakur. Hann hevði staðið og hugt at henni. Hon hevði hugt aftur ímóti.

Henni dámdi at hyggja at honum, henni dámdi hann. Hon hitnaði, tá ið hann kom yvir og bað um ein dans. Síðan høvdu tey verið saman alt kvøldið. Hon hevði verið glað, skemtast, havt tað stuttligt. Men tað var inni millum øll hini. Verri var, tá ið tey vóru farin útum. Tá ið tey knappliga vóru einsamøll. Tá hevði hon verið so still og smæðin – so býttislig.

Nú skilti hon tað ikki sjálv: nei, í kvøld skuldi vera øðrvísi. Í kvøld skuldi hon vera góð við hann. Hon skuldi kroysta hond hansara aftur í móti, tá ið hann kroysti hennara. Hon skuldi tosa við hann – siga honum mangt. Og kanska – um hann aftur tók tvørtur um hana í kvøld – so kanska hon fór at kyssa hann ...

Mascarukusturin smurdi myrkablátt. Steðgaði. Og smurdi so aftur.

— — — — —

Inni í dansistovuni var stak gott lag. Dansurin gekk av tí besta. Har var kjokkfult av fólki. Grúligt trok allastaðni. Men frálíkt – hugnaligt.

Hon stóð millum nakrar vinkonur, prátaði og flenti. Men innan

var hon eitt sindur vónsvikin. Nú var nokk so seint. Eingin var komin enn. Hon hevði ið hvussu so er ikki borið eyga við hann enn – hóast hon hevði skimast allastaðni. Nei, hann var ikki komin í dans. Ikki enn.

Hvørja ferð hurðin gekk har yviri í trokinum, hugdi hon tann vegin. Eingin.

Tað er nakað seint. Hon dansar, men hevur av og á eyguni vend móti hurðini. Nú kemur hann – knappliga sær hon hann í hurðini.

Hon næstan steðgar – mitt úti á dansigólvinum. Hann hevur ikki borið eyga við hana enn. Hon sær hann hyggja rundan um seg ymsar staðir. Hevur hug at renna beint yvir til hansara og rópa »her eri eg!« Men hesin dansurin fær ongan enda.

Endiliga stendur hon aftur yviri millum vinkonurnar. Hon flennir og prátar, men nú er hon eisini glað. Øgiliga glað. Hon leitar aftur eftir honum við eygunum. Tá sær hon, at hann hyggur beint upp á hana. Hon hvøkkur eitt sindur við.

Jú, hatta er hann. Men. Hann sær so lógin út. Hann er so broyttur. Tá skilir hon alt í einum, at hann hevur kenning – kanska meira enn tað.

Nú kemur hann stýrandi beint yvir móti henni. Hon ætlar sær til rýmingar, men ov seint er – nú stendur hann her, beint framman fyri henni og biður um ein dans. Á, tann brennivínsroykur frá honum. Hon hevur skomm av honum, men kemur sær ikki at siga nei takk.

Tey fara so út á dansigólvið. Tíbetur eru so nógv fólk. Kanska eingin leggur merki til teirra. Sum hann skinklar – og kleyrar hana á føturnar. Sum hann er býttur. So fjákut sum hann flennir og heldur seg vera.

Hon minnst aftur á vøkrum eygu hansara seinasta leygarkvøld, prátið og smílið, sum kom sníkjandi fram av og á. Hárið hongur niður í annað eygað. Hann er als ikki vakur.

Tey tveitast higar og hagar millum hini dansipørini, og hetta er seinasti dansurin í kvøld. Fólk eru farin at ganga yvir móti hurðini at sleppa undan tí ringasta trokinum.

Her gongur hann. Hann hefur hana hjá sær. Endiliga. Hefur hugsað um lítið annað enn hana alla vikuna. Men hann sær eygu hennara og skilir hana so væl. Tín tápulingur! Tín býttlingur! Hvat hefur tú gjørt? Hvi hefur tú borið teg so at í kvøld? Hann sperrir varrarnar uppeftir og flennir býtt ...

Nú steðgar tónleikurin. Fólk fara streymandi út. Hann heldur um armin á henni.

»Skunda tær ikki so. Bíða, bíða!!«

Men nei. Hann kennir, hvussu hon skrykkir seg leysa og rýmir millum fólkin. Hvørvur. Sjálvur stendur hann fastur í manna-múgvuni. Hjalparleysur.

Inni á vesinum brennur støvuta peran uppi undir loftinum. Nú hoyrist einki prát úr køkinum. Tey sova øll. Tað er púra, púra kvirt inni. Bert hon er uppi enn. Er júst komin heim aftur.

Hon stendur framman fyri vaskinum og hyggur niður í tað – sær eina lítla, kleiggjuta lux-sápu og eina slitna naglabust. Inni í speglinum sæst gentuandlitið – hárið leyst, eyguni niðurbend, kjálkarnir vátir – oman eftir teimum renna áir, smáar bláar áir.

Sorg

Jens Pauli Heinesen

Tað dró ísakalt uttan um hann, og alt tyktist fjart og óveruligt, hóast summ-arvindar leiktu yvir teigar og turr grøs. Hann lá á heitari hellu, og tað fór kuldagjóstur ígjøgnum hann. Gævi tað var lygn, bað hann, men sólin skein á kjálkarnar og uggaði ikki. Av og á komu vatndropar úr fossinum yvir til hansara og settu seg varliga á andlitið. Teir vóru sum andar, ið komu úr tómleikanum at spæla fyri honum. Sum alt var tóm og oyðið, loftið øraði blátt, fossurin ýldi eina endaleysa klagu, og úr heljardýpinum frammanfyri hugdu eygu hennara at honum ósigiliga vøk-ur.

Streymurin í ánni gleið friðleyst avstað oman eftir helluni. Niðri við hamaran setti hann ferð á og fleyg í einum boga útav niður á helluna. Hjómið stóð høgt í loftið, og dunið frá fossinum doyvdi øll onnur ljóð.

Viðhvørt doyvir tað eisini sorg.

Hann fer á føtur og letur seg úr.

Droparnir koma sveimandi og seta seg á tann nakna kroppin. Hann fer inn undir fossin, letur vatnið bresta oman yvir seg og setist við frið. Áh Gud, hon var so vøkur.

Fossurin dundi og dundi, hellan skalv undir honum, og tað var sum fór ein livandi ond ígjøgnum hana og flutti hann við sær aftur í barnaárin.

Fossurin hevði fingið mál.

Sum barn. Hann plagdi at spæla við aldurnar niðri á sandi, at renna aftan á teimum, tosa við tær, erta tær upp og flenna hjartaliga at teimum, tí at tær ikki fingi hann aftur. Og sandslátrini hann bygdi, og leikapettini hann átti, og genturnar hann átti. Hvat ið hann fekk upp í hendurnar, so átti hann tað. Var ein bátur har, ein hundur, ein bilur, so átti hann tað. Hann átti alt sum barn, Gud og allan heimin.

Hann fór í skúla og gjørdist bundin av klokkuni. Hann var ikki fríur longur. Men hann var kátur og eydnuríkur

kortini. Hann tók sær ekki tykni av tí, um genturnar flentu at honum, hann kundi altíð hevna seg og toga í flætturnar á teimum. Hann legði ikki stórvegis í tær. Honum dámdi betur at spæla við bátar, bilar og horn. Bert tá ið onkur fremmand genta kom at vitja, stjól okkurt løgið seg inn í spælið, okkurt, sum hann tordi ikki at orða við pápa og mammu, og sum hvarv, tá ið gentan hvarv.

Sum árinu liðu dámdi honum best at spæla tilkomin, og hann hugsaði ofta um tað ovurhonds loyndarfulla, sum búði í honum og vaks seg størri og størri, og sum hann ikki skilti. Tey myrku vetrarkvöldini. Petroleums-lampan sendir sítt veika ljós yvir ómál-að bretti, meðan pápin spinnur og mamman bindur. Tað vóru sera hugnalig kvöld. Men sum frá leið dróst hann onkursvegna burtur frá foreldrunum og stóðaðist ikki inni. Tey myrku vetrarkvöldini reikar hann saman við javnaldrum aftur og fram í gøtunum undarlíga friðleysur og miðleysur.

Farin úr skúlanum.

Ein endaleys røð av spurningum vakna inni í honum og krevja svar. Kvøldtúrarnir eru ikki miðleysir longur, og hann fatar sítt friðloysi. Tá ið genturnar vísa hann frá sær og halda hann fyri gjøldur, rínur tað við og stingur sum nálaroddar. Tað rúgvast inni í honum og verður til ein trega í barminum, ið forðar fyri barnaleikum.

Hann er vorðin maður.

Ein maður við dreymum og fram-tíðarvónum, ein maður, ið krevur tað, honum tørvar.

Og so kom hon. Sum ein sól við lívg-andi skini, ið fylti hann við undran og hita. Eigiligt var lívið. Himmalin holvdi seg yvir honum við tveimum blonkum stjörnum, ið vóru eygu hennara.

So var hon burtur. Hon var funnin deyð.

Eftir var bert ein ýlandi fossur og eitt einsamalt, nakið dreingjabarn.

1949

Vandin á vegnum

Marianna Debes Dahl

Brot úr skaldsöguni „Onglatalag“

Tá ið tey sótu í bilinum aftur, var okkurt broytt. Lagið var ikki so gott sum í áðni. Tey sungu ikki longur. Bandið var frá, men tað fekk frið at spæla. Hákun koyrði longur áleiðis. Vendi ikki heim, tá ið tey høvdu verið á tangastøðini. Onnur gentan talaði at.

„Tvætl í teg, nústani fara vit rættiliga túr“.

Gudda hvakk eitt sindur við. Hatta tónalagið á Hákuni dámdi henni ikki rættiliga. Tað boðaði ikki frá nøkrum góðum. Hann fór at gera okkurt býtt. Okkurt tápuligt. Hon royndi at skúgva tað til viks. Men tað troðkaði seg framat eins og brotini á víkini ein illveðursdag. Hann fór at spæla hund. Hann fór at ræða tær. Og hon visti hvussu. Við ferð. Ferð. Í onkrari tápuligari hevnisøku. Eingin hevði gjørt honum nakað. Eingin hevði gjørt nakað. Gudda, tú gjørði einki. Als einki. Nú verður hevnt. Bíða bara. Um eina pinkalítla løtu verður hevnt. Hann

fer at látast, sum hann spælir. Arga tær. Sum fer hann at lata teimum tann spenn-ing, tær ikki fingi á tangastøðini. Sum tey ikki fingi. Sum hann ikki fekk, neyðardýrið. Gudda segði einki. Ikki eitt orð. Hon bara bíðaði. Til hon fór at koma, ferðin. Hon hugdi út í tað váta myrkrið. Hondina hevði hon liggjandi á lásinum. Við fremsta fingri streyk hon spakuliga eftir tí glitrandi stongini, sum, lyfti tú henni á, slepti tær út hiðani. Hini prátaðu eitt sindur. Ikki nógv. Tey vóru spent. Hákun tigandi.

Ein bilur kom ímóti teimum sum eitt skot og hvarv aftur. Tey vóru einsamøll uppi í myrkrinum. Ikki eitt livandi nakra-staðni. Eitt langt slavið strekki breiddi seg út fyri teimum. So, nú verður tað! Ein bleytur klumpur bólgaði upp niðri í búkinum á Guddu. Hon fekk ikki svølgd fyri honum, so nógv rúgvaði hann upp har niðri. Og rætt var. Nú traðkaði Hákun á spitaran. Spakuliga í fyrstani. Men so harðari og harðari. Hurrið í bilmotorinum broyttist so líðandi, sum ferðin øktist. Var

ljóðið ilsligt ella grenjandi? Tankin kom og hvarv í huganum á Guddu. Tí allir möguligir tankar smoygdu sær hvør um annan í huganum júst nú. Ein kom aftur og aftur. Sleppi eg ikki burtur í onnur lond? Sleppi eg einki annað at uppliva í lívinum? Endi eg her – í hesi løtu? Tað tóktist, sum lyftust tey upp frá vegnum. Sum flugu tey. Eingin segði eitt orð. Hin- ar hvinu ikki, sum tær onkuntíð vóru van- ar at gera. Gudda føldi eyguni á Hákuni stara at sær í speglinum har frammi. Hon erraði seg upp. Hann skuldi so aldrin síggja á henni, at hon var bangin. Við høkuni eitt lítið sindur uppfrá hugdi hon køld og líkasæl út ígjøgnum vindeygad. Men innantanna bønaði og bað hon hann hyggja beint fram og ikki inn í spegilin eftir sær. Hygg fram for ólukkan, ansa eftir. Hon fekk ikki hildið sær, men sendi eyguni í einum evarska lítlum bili yvir í spegilin. Hann loftaði eygnabrái hennara – og tóktist nøgdur. Hugdi nú beint fram aftur. Og – ferðin linkaði spakuliga. Heilt spakuliga. Líðandi koyrdu tey vanliga

aftur. Gudda kveitti yvir á vinkonurnar. Onnur teirra græt. Uttan eitt ljóð. Tárini bara rullaðu oman eftir hennara elskuligu kjálkum.

„Tú ert skít svakur“ mutlaði Fróði har frammi. So toygdi hann seg eftir band- inum, sum langt síðani var liðugt at spæla. Tey høvdu sitið í djúpari tøg. Nú tók Fróði bandið úr, vendi tí og setti tað í aftur. Tendraði. Rútmiskur tónleikur fylti bilin. Gláður sorgleysur tónleikur. „Come on, let's sing and dance!“ Gvagg, gvagg, gvagg. Gudda kundi hugsað sær at skrykt bandið út úr bandtólinum, drigið tað úr hylkinum, hálað tað úr og pettað tað sundur. Givið heimaseyðinum tað at jótra. Sæð tað ligið sum smá sparl úti á bønnum dagin eftir. Tey sungu og spældu í tí lítlu dósini. Tey lögdu vertin á vandan á vegnum. Á óttan. Á ræðuleikarnar. „And turn around baby...“ Eggjandi gitt- arspæl kitlaði songrøddina.

Nú nærkaðust tey bygdini. Hóast myrkrið kendu tey vegin aftur. Og lykta- pelarnar. Hasin við vendiplássið. Og

hasin framman fyri úthúsið hjá Símuni. Teir stóðu við sama lag. Fjálgir. Íheimligir. Gudda kveitti aftur at vinkonunum. Nú vóru kjálkarnir turrir aftur. Men eingin gretti orð enn. So steðgaði Hákun bilinum undir húsinum hjá aðrari vinkonuni. Allar tríggar fóru út. Gudda búði eitt sindur áleiðis. Hákun segði sinniliga:

„Eg kann koyra teg yvir“.

„Sama ger“.

Bilurin fór aftur í gongd. Fróði og Hákun hildu leiðina fram. Tær tríggar stóðu eftir.

„Hann er ein helvitis fani“.

„Óður í hœvdinum“.

Men uppi yvir teimum trimum gentunum darraðu spurningar. Hví skal tað vera so? Hví liggja vit og koyra? Hví liva vit so? Hvør ræður fyri hesum? Hví er einki annað? Ein tóm bygd og nakrir bilar? Eitt sindur av handbólti, prædiku og smákøkum. Er einki annað?

Gudda hugdi at vinkonunum. Tær fóru at vera verandi eftir. Hon fór burtur. Nú. Fyrsta dagin.

Lyfti sær á og fleyg avstað.

Snarljós

Hvor, ið gav henni eyknevni, ella nær hon fekk tað, dugi eg ikki at siga, men ræður tað minni um.

Hon æt Snarljós, og tað navnið hevði hon borið, síðan hon var smágenta. Tú møtti henni á einum gøtuhorni, í eini grind, á støðni og hvar tú komst – hon var sum snarljósið allastaðni og ongastaðni. Eitt bros, ið tykjast kundi frostbitið eina vetrarnátt, kendist á andlitinum; men kundi tað eisini týða á grát, ið køvður var við hørðum og stirðnaður av ræðslu.

Hon hevði tann lit, ið fátæks manns børn oftast bera til sjóndar, har vesældómur á hvønn hátt eigur fyrsta og fremsta sessin. Tú las í hennara andliti, at henni hevði tvørrað rein luft, matur – og kærleiki. Barnaandlitið verður tunt og bleikt, har eingin kærleiki elur brosið fram, har eingin fløvar tað lítla kindið um hjartað. Snarljós hevði ikki kent tann fløvan, men nógvan grát, ið ongan linna fekk – hann stirðnaði.

Neyðar Snarljós – hon var so ung og meinaleys, men nakr. an góðan átti hon ikki.

Snarljós græt ikki longur, um fólk eymkaði hana, tá ið tey góvu henni av avlopi, tey høvdu leivt. Hon át tað, smoygdi sær so út um aftur dyrnar uttan at siga takk. Hon var blivin so von við at fáa avlop – og at biða, til hini høvdu etið.

✓ Snarljós var tigandi – ógvuliga sjáldan hoyrði nakar hana mæla orð. Tú kundi síggja hana standa og stara at hinum børnunum, meðan tey spældu. Snarljós legði ikki uppí – hon hevði ongantið dugt at spælt – og hini børnini bóðu hana ikki

koma við. Tá ið tey so varnaðust eftir, at Snarljós stóð og hugdi at teimum, kundu tey skera í róp: »Snarljós! Snarljós!« – og burtur var hon sum hvirlan.

Neyðar, neyðar Snarljós; hon hevði ongan ungdóm kent, – hon var vorðin gomul, áðrenn hon kundi njóta ungdómin.

Møtti tú Snarljós og tosaði við hana, so stóð hon og stardi niður í gatuna, spældi sær við at draga fótin gjøgnum rennuna, um nøkur var um vegir. Bað tú Snarljós renna tær eitt ørindi, biðaði hon bara so leingi, til hon visti, hvat ørindið var, og burt feyk Snarljós og var aftur um eitt skund. Hon nýtti ikki nógv orð til at greiða frá, hvussu ørindið var framborið. Snarljós var ærlig, og ein kundi altíð hava fult álit á henni. Snarljós fekk sitt 2-oyra fyrri ørindið, og burtur var hon horvin, áðrenn ein visti av. Møtti tú henni aftur um eitt bil, gekk hon og át fikur ella annað, hon hevði keypt fyrri pengan.

Snarljós gekk í skúla, men tóktist at hava litlan ans fyrri tí lærdómi, ið har vanst. Eingin var at leiðbeina hana, og hon fataði ikki tað, hon las í teim donsku læribókunum, tey nýttu.

Tú vilt vita, hvussu Snarljós var klødd. Ætla sjálvur, hvat eitt púra lúsafátækt barn kann eiga at draga upp á kroppin, har hvørt plaggið er givið í náðum og miskunn, og alt tunnsлитиð og avlagt sum ónýtiligt, áðrenn tað verður givið. Við hvørt vóru kjólarnir so síðir, at hon dró teir eftir sær í rununi, við hvørt stóðu teir oman fyrri knæ. Undirklæðir? Spyr ikki um tey, døm tey eftir tí, ið uttan á hekk. Snarljós var altíð køld, uttan tá ið sólin vermdi heitt um summerstíð.

Snarljós var fimtan ár og skuldi konfirmerast, ikki fyrri lær dóms skuld, men fyrri aldur. Hon var runnin upp sum sløkjan, tunn sum sýruslokkur.

Konfirmatiónssunnudagurin – fyrsti sunnudagur eftir páskir – sýndi seg, sum sjáldant vant, í fagrasta búnað. Sólin skein oman og niðan, smáfuglur sang av fullum hjarta, og tann unga vársþíran kendi sólarvarman fløva niður í røturnar og

skundaði sær at smoyggja vetrarplaggið av. Einstakar sóljur og summardáar sóust í gravum og á bakkum, hvar láglendi var. Várið hevði verið hendingasama gott. *þ. G. G. G.*
* Har sást nógv fólk á breytunum henda morgun, og tóktust øll at vera glað, eldri sum yngri. Sólin eigur hesa megí at elva gleðina, helst tó á várdegi.

Har gingu konfirmantar, gentur við flættum niður eftir rygginum og í longum kjólum – á fyrsta sinni – og tóktist hetta eygnablikkið hátíðsmiklari fyri teimum av hesum nýggju pløggnum enn tað, at tær skuldu á kirkjugólvið og sýna kunnleika í barnalærdómi – og dreingir í longum brøkrum; teimum tørvaði bert eina cigar fyri at tykjast vaksnir og búnir menn. Men nær vóru konfirmantar øðrvísi! Altíð og allastaðni eins. Konfirmasjónin stendur sum skiljiveggur millum barn og ungdóm.

Foreldur hugdu við gleði at sínum børnum, sum í dag skuldu geva lyfti til Harran fyri ta leið, tey vildu halda fram ígjøgnum lívið. Onkur bað í stillum eina bøn um, at hesi lyftir ikki máttu verða brotin, tá hesi ungu sjálv skuldu royna seg í livinum!

Kirkjuklokkan ringdi saman, og trongd bleiv á kirkjubreytini. Sólin stavaði niður yvir henda flokk, hon spurdi ikki, hvør ið var óndur og hvør góður, hon gav øllum javnt og gjerdi ikki mismun. Tann ognarlutin eiga menniskjubørn toluliga javnan, sjálvt um tey annars liva á skuggasiðuni.

Snarljós kom aleina. Hvør skuldi fylgt henni – neyðar Snarljós! Hon hevði eingi nýggj klæðir at gleða seg við, hon var í læntum fjaðrum. Hon var so óføra bleik í dag, tóktist tað.

Børnini stóðu frammi á kirkjugólvinum. Snarljós niðast, tí tey vóru sett eftir kunnleika. Prestur stóð á kórsgáttini og talaði. Hann røddi um Guds góðheit, um Jesus, ið tók synda-byrði okkara og legði á seg, um at fyri Gudi ræður um at mæta við reinum hjarta ella vilja til at vera barn hansara.

»Bið til Gud, og hann kemur tær til hjálpar, tí hann er tann algóði, tann fyrigevandi, ið lænar ilt við góðum. Gud spyr ikki um ogn, hann spyr hvussu tú ræktaði tað, tær var givið í varðveitslu. Í dag skínur Guds sól niður á fold til heiðin og kristin, hon minnir okkum á Guds dýrd, hansara mátt og ikki minst hansara kærleika. Góðu børn, gloymið ikki Gud á tykkara veg og missið hann ikki burt; gloymið ikki at biðja, hvørki tá ið alt tykist at ganga til vildar, ella tá ið alt kann tykjast myrkt og höttandi!«

Okkurt tár rann hjá einumhvørjum. Tað vil so vera; barnalynðið er so lætt í skiftan. Onkur hugdi at Snarljós. Hon stóð sum stytan, tóktist óansin fyri øllum. Men Snarljós átti ein strong enn í síni sál, ið ikki var slitin, og leiddi tann strongur inn til hjartað, har kuldi og frost høvdu grivið so djúp sár. Snarljós kendi seg so einsliga; men í dag byrjaði at tíðna tað glerið, ið lá og vardi móti varma. – Snarljós noyddist at gráta, hon ið ikki hevði grátið í mong ár, tó at hon hevði havt tað so ringt. Eitt tár kom út í eygnakrókin; hon beit á kamp, men so orkaði hon ikki meira, streymurin hevði brotið sær lop, nú byrgdist ikki fyri. Snarljós legði seg niður á stólabakið, hon var so máttleys og orkulítill, og hon græt, sum skuldi hon spreingjast; hennara kroppur gekk kykur.

Tá smoygdi mangt tárið sær fram hjá teimum, í Guds húsi sótu, tí øll eiga ein strong, ið leiðir til hjartað og tarakelduna, men ikki alt nemur við tann strong. Hann spælir bert við hvørt. Neyðar Snarljós! ljóðaði í mangari sál, – hon var gloymd um yrkadagar. Nú fyrst í hesi heilagu stund vaknaði angurin.

Prestur gekk oman eftir kirkjugólvinum og helt leiðina at Snarljós. Hann legði hondina á høvur hennara og segði: »Neyðar Snarljós! Harrin styrki teg og haldi sína hond yvir tær, hann fylgdi tær á tínum leiðum!«

Út úr einum stóli kom ein gomul kona. Tað stóð slit, sakn og armóð skrivað í andliti og kroppi; hon var krókut og

skeiv, og andlitið var rúkkut. Hon fór og tók undir armin á Snarljós og segði við prestin: „Takk skulu tygum hava fyri tað góða, tygum hava gjørt, men latið meg fara heim við gentuni; hon treingir til hvíld og umvælan.“

Snarljós bleiv ikki konfirmerað; men tað ráddi ikki um. Hon legðist til songs, tá ið hon kom heim úr kirkjuni, hon hevði fingið herjandi tering. Fjúrtan dagar lá hon og stríddist. Um sunnumorgunin fjúrtanda dagin, tá ið klokkurnar ringdu til kirkju, slóknaði tað unga lívið. – Gróðrarvónirnar høvdu verið so ringar. –

Góð fólk settu baldursbrá á grøv hennara. Tær blóma á hvørjum sumri.

Vaðbeinið

Heine Hestoy

Onkur segði, at nú var farið at bila við høgvdinum á honum, og kanska var tað ikki heilt skeivt, tí ringt er at vera sum fyrsta dagin, um ein er farin um tey 75 og situr og kúrir einsamallur ein dagin fyri og annan eftir.

Satt var tað, at hann mintist ikki tað, sum var farið fram fyri einum hálvum tíma síðani, betur gekk við at líta aftur um bak, men er tað ikki gongdin, at vit nærkast barndóminum, tá ið tað líður móti endanum?

Hann var vorðin hálvblindur, men kendi meg á málinum, tá ið eg heilsaði.

– Hygg, eg havi nakað til tín, segði eg og handaði honum ein lut. Hann tók hann og trilvaði eftir honum við teimum stóru fingrunum. Knappliga smíltist hann eitt sindur og hugdi spyrjandi upp við eygum, ið sóu lítið og einki.

– Jesus náði meg, hetta er eitt vaðbein, hvar í víðastu verð hevur tú fingið tað?

– Tú hevur sjálvur gjørt mær tað, minnst tú ikki tað? –

– Nú, tú sigur tað, so fari eg at hóma okkurt um tað, var tað hin dagin, tá ið vit sótu uppi á tí lítla kamarinum, og eg greiddi tær frá fiskiskapi undir Íslandi? –

– Jú, tað haldi eg, eg fann tað í einari skuffu nú ein dagin og helt, at eg skuldi vísa tær tað. – Ja, tað skal eg siga tær, at hatta vaðbeinið fær meg at minnstast nógvar harðar løtur á skipsdekki, og tú kanst ætla, at eg havi drigið mangan toskin. –

Hann vendi ta stóru hondina og hugdi inn í lógvan, sum leitaði hann eftir foyrunum, sum snørið hevði grivið í hana. Soleiðis sat hann leingi, og eg fór at ivast, um hann hevði

gloymt meg, men so knýtti hann nevan, suffaði tungliga, meðan hann bretti sær á og helt so fram:

– Jú, tað er vist og sannheit, eg havi drigið mangan tosk, nógv kunnu teir siga um meg, men vaðskítur havi eg ongantíð verið, stuttligt var at at vera millum teir bestu, tá skiparin taldi lippurnar saman. –

– Tað var hart at standa við snørið, men eg skal siga tær, at oftani var tað nógv harðari at fara undir reingeringina, tá ið tú hevði staðið og fílað ein heilan dag. Ofta var man nærum ryggbotin av at standa og flekja í tímavís boygdur framyvir á dekkinum.

– Tað var ein minniligur túrur, tá ið vit fingi flekingarborð á fyrsta sinni. Ein framskygdur skipari, ið var ein av vinmonnum mínum, hevði tikið tey um borð, men hevði ikki beinleiðis givið boð um, at tey skuldu nýttast, men um onkur hevði hug, var hann vælkominn at seta tey upp. Eingin hætti sær reiðiliga at fara undir hetta, tí nógvir av teimum gomlu vóru í øðini, bara vit nevndu flekingarborð, nú høvdu teir flakt á dekkinum øll árini, og skuldu *vit* ikki eisini kunna gera

tað. Hetta nýmótans tvætlið vildu teir als ikki vita av. – Flekingarborð! Hetta var bert fyri óvitar og vaðskítar, ein rættur maður við virðing fyri sær sjálvum og einum sterkum ryggi flakti sjálvandi á dekkinum, tað høvdu teir altíð gjørt, og eingin skuldi nakrantíð fáa teir til annað.

Men ein dagin vóru vit tveir, sum gjørdi av, at vóru borðini komin umborð, so skuldu tey eisini nýttast, so vit settu eitt upp. Eingin mælti eitt orð, men nógvir hugdu ilskliga at okkum, tá ið vit fóru at flekja, og enn minni átti tað at dáma teimum, tá teir sóu, at hetta gekk nógv skjótari enn vanligt. Nú helt onkur forhánisliga fyri, at tveir menn skuldu taka pláss fyri fyra, bert tí at teir skuldu vera so stórlatnir og flekja við borði, teir hildu seg kanska vera nakað? Vit øntu teimum ikki aftur, men kýttu okkum enn meira fyri at prógva, at borðið gjørdi stóra nyttu.

Næsta morgun var borðið burtur, onkur hevði hurrað tað fyri borð. Vit søgdu einki, men um kvøldið, tá ið reingeringin kom fyri, fóru vit eftir nøkrum brettum og naglum, og skjótt var nýggja borðið klárt, og nú bar til,

tveir aðrir komu og stillaðu seg at flekja saman við okkum uttan at siga eitt orð. Hetta borðið fekk frið, og nakrar dagar seinni fóru aðrir at gera eitt borð afturat.

Nú vóru bert einir fyra eftir, ið ikki vildu nýta borðini, men tað sást skilliga, at tveir av teimum høvdu góðan hug, men tordu ikki fyri hinum báðum, tað var eyðsæð, at teir høvdu gjørt av sínámillum, heldur at leypa út enn at fara og flekja við hasum dekans borðum.

Frammi í lugarinum vóru borðini ofta havd á lofti, og teir, ið noktaðu at nýta tey, bannaðu tey niður í sand øsku og søgdu seg hava lagt til merkis, at teir, ið flaktu við borð, stóðu bert og tvassaðu og prátaðu, meðan ein annar kýtti seg á dekkinum, og høvdu teir ikki eisini sæð, hvussu ófantaliga teir flaktu, har fór tað mesta sum nummar trý, um ikki tað var vrak.

Onkur argaði teir aftur við at rópa teir fyri gamlar afturhaldsmenn, ið ikki vildu hava nakað nýtt umborð í skipini, og fekk tað aftursvar, at teir vóru orðloysingar, sum eingin rættur sjómaður kundi sigla saman við, tí høvdu

ikki flestallir gjørt av, ongantíð at nýta hatta devulskapið. At endanum var onkur so sintur, at teir vóru um at fara til hendurs.

Nú vóru bert tveir eftir, sum hildu fast við avgerð teirra, men tá tað var skilliga prógvað, at borðini vóru nógv skjótari, gav skiparin boð um, at tey skuldu nýtast.

Eitt var at sita í lugarinum og skræða seg, eitt annað var at nokta at gera eftir boðum skiparans, so teir fóru, um enn tað var við ringum tannabiti. Í fyrstuni royndu teir eisini at seinka flekingini so nógv sum gjørligt við at avhøvda illa og spretta seint, men einki hjálpti, og fyri ikki at gerast turrar rukkur noyddust teir at góðtaka borðini, men tað vóru summir, sum ongantíð vistu eitt gott orð at siga um tey, men borðini stóðu sína roynd og vórðu verandi, og eftir stuttari tíð mundu tað ikki vera nógvir, ið høvdu hugsað sær at flakt framyvirboygdir á dekkinum.

Onkur av teimum, sum bannaði borðini langt niður, hevði ivaleyst sagt okkurt í dag, um hann hevði sæð sjómenn standa og koyra fisk inn í eina

maskinu, sum fyri ein stóran part hev-
ur yvirtikið bæði tann boygda ryggin
og flekingarborðini.

Tað letur seg illa gera at steðga
framburðinum. –

Hann tagdi og sat bert og suffaði
eina løtu, men so var kvirt, hann var
sovnaður, men vaðbeinið helt hann
enn fast í hondini.

1984

Juli

Ebba Hentze

Longu í juli fara tey at tosa um myrkrið.

– Ájé ájé, nú gongur hin vegin og skjótt hava vit heystið her og so kemur hon, tann myrka tíðin. Og tey suffa og tú heldur, at tað er synd í teimum, tí sólin stendur høgt og reinfann og mjaðarurt goyma teg, og tað angar av heitum tara av tí endaleysa sandinum, tí tú ert blivin send á bygd.

Tí systrarnar hjá ommu, sum bágva í teimum stóru húsunum við Lómánna treingja til vitjan og til at lívast upp. Cora sum er undarlig og ógift og Kata, sum bara er ógift og sum má hava arbeiðskonu og húskall. Hann hevur tú ikki sæð enn, tí hann er úti í Oynni og fleygar lundar saman við trimum øðrum bygdarmonnum, tí har rúmast ikki meira enn fyra í hellinum í senn. Síðsta summer kom hann aftur við áttahundrað – og hvønn fáa vit til at hjálpa okkum, nú hesir skulu royttast, teir hann fær nú... suffar Kata.

Síðsta summer sást tú roytingina. Fimm gamlar konur í einum fjaðraskýggi úti í grótkjallaranum. – Men tað er gott við hesum modernaðu tíðunum, sigur Kata, sum stýrir øllum við skelvandí hond, – tí hvør minnst ikki, tá vit noyddust at salta alt niður í tunnur, og hygganú frystiboksin, hon tekur alt sum er, og vit kunnu fáa feskan fugl til jóla dersum vit vilja – áje, tað varar ikki leingi, so legst hann á okkum, veturin.

Men fyrst skal grasið sláast og tað skal hoyggjast og hoyggið skal inn. – Bara tað ikki verður regn, so rotnar alt sum er, suffar øll bygdin undir sólini.

Á degnum Alexius sum er tann seytjandi juli í álmanakkanum rennur tú fleiri míl fram við aldubrotinum og finnur hvalspýggj, sum tú hjálpir til havs aftur við einum pinni og Astarte-skeljar, men tær tekur tú heim við og Astarte sjálv, hon stendur í Gomlu

Leksikon uppi á kamarinum, og tú ert næstan við Lómánna, tá tú sært julimjørkan koma rekandi.

Kritahvítur sum súluvongur flýtur hann spakuliga eftir tí spegilsblanka havinum.

– Og nú kom Niklas við líggjanum til tað, maskinan ikki kann taka, sigur Kata úr køkinum, og tú sært hann fara niðan fram við Lómánni, og beint har sum tey bláu blomstrini sum smakka søtt vaksa, steðgar hann og brýnir so stálið syngur og so sárt sker líggjin gjøgnum tað sevjumikla grasið og um kvöldið sært tú heystlittan svørð og tær longu grønu fannirnar við marglittum blómuflykrum niðaneftir teimum grýttu brekkunum móti brattanum undir Lambadali.

Soleiðis er deyðin, gnisar Cora beiskt, og tú verður bangin fyri Coru, sum smílist so undarliga, og tú kennir á tær at alt er ikki sagt.

– Tú skalt eisini doyggja, sigur Cora, ítí hon reisist av torvkassanum og langar ovnhurðina aftur við høkjuni.

Julimjørkin fjalir alla bygdina og øll ljóð hoyrast gjøgnum heilt og tú hoyrir látur av brúnni, og tú flýggjar undan Coru og rennur móti látrinum, og har

standa teir stóru dreingirnir frá Steiná og fiska summarseið til ritupisur sum teir hava tikið úr fjallinum, og ritupisurnar gapa inni í rimakassunum og gloypa og gapa eftir meira. Tú hevur sæð tað ofta, og tá ið pisan verður spøk og stór eltir hon sín eigarmann sum ein hundur – men so ein penan dag flýgur hon til fjals aftur og er fríur fuglur.

Men nú kemur Hjalti sum er størstur av dreingjunum móti tær og sigur: – Vilt tú ikki hava eina pisu, og tú stendur við einari heitari, tungari, livandi kúlu í hondunum og tú skjálvtar av lukku og tú fert stórleypandi heim og Kata hjálpir tær og finnur ein rimakassa í hoyggjhúsinum og tú fært eina gamla ulltroyggju og turt hoyggj og Kata gevur tær fisk og ritupisan gloypir og tú flýgur oman aftur á brúnna og sigur takk einaferð afturat og Hjalti flennur at tær, tá tú sigur, at tú eigur eina tráðu og at tú oftani hevur fiskað murt her, tí brúgvín er bert fimtan metrar frá húsinum við Lómánna.

– Men minst endiliga til at baða henni, sigur hann, og hinir dreingirnir otast rundanum tykkum og smílast og nikka. Gloym tað ikki, tú mást gera

tað longu í kvöld. Og tú gloymir ekki, tí Hjalti er sekstan og hann hefur átt nógvar ritupisur og tú hefur fingið tína fyrstu og tú ert bert tíggju.

Tú baðar henni í vatntunnuni í fjósinum og tað letur í henni og tú tekur hana upp og hon er so lítil tí nú klistrar dúnið móti hennara lítla kroppi, og tú ballar hana inn í ull og hoyggj og um náttina sleppur hon at liggja beint við tann flógva komfýrin.

Og tú liggur leingi vakin og gleðir teg til at síggja fuglin flúgva og tú syngur: – Fuglurin er fríur, tað er tú sum bíðar. Eg bíði. Mær leingist til fuglin sum flýgur og flýgur við sínum flogi. Handan sangin hefur tú sjálf funnið í einari bók heima.

– Tú grætur ikki morgunin eftir, men tú kennir nakað nýtt og vilt innan í tær. Seinni fanst tú útav, at tað var vilt hatur, og meðan tú og Kata grava ritupisuna í eina grøv millum rabarburnar

og keisarakrúnurnar hoyra tit Hjaltasa háðingslátur aftan fyri grótgarðin. – Eg síggi tú baðaði henni, tín idiotur!

Hvørki tú ella Kata svara aftur. Og eingin sær teg gráta, men morgunin eftir aftur kemur Kata heilt upp á ovasta kamar við bakka við heimabakaðum rugbreyði og rabarbukompotti, og hon setur seg á songarstokkin og meðan hon lurtar eftir duninum úr Lómánni, tí tað hefur regnað alla náttina og nú rotnar hoyggið sanniliga, sigur hon:

– Deyðin hann kemur ofta at vitja í juli, tí hetta er ein løgin máni, eg kann ikki fortorga hann, og tríogtjógunda veitst tú, á degnum Apollinaris, eru teir her, hundadagarnir.

Hon er gomul og trytt, so eg smílist til hennara, men eg veit, at eg restina av lívinum fari at fylgjast við einum fugli, ið aldrin fekk brúkt sínar veingir.

1986

Rói Patursson:

Reflex

hurðin fer upp, ein maður kemur in
n. munnarnir latast aftur, tað er t
øgn. okkurt spískt fnis stingur tr
ýnið upp í atmosferuna. gevur upp
ond. næstan stilt. skavar og andar
. ein bók smellur. og heldur kjaft.

góðandagin. gerið so væl og setið t
ykkum. stovan á tremur við ungum f
ólki. ein lærari. hann sigur teimum:

nær tey skulu setast. hvussu tey sk
ulu setast. nær tey skulu fara. hvus
su tey skulu fara. nær tey skulu si
ga nakað. hvussu tey skulu siga ta
ð. hvar tey skulu fara. hví tey skul
u fara. hví tey skulu siga. hví tey s
kulu tiga. nær tey skulu lurta. hvat
tey skulu lesa. nær tey skulu vera
sjálvbjargin. hví tey skulu vera sj
álvbjargin. hvussu tey skulu. vera
sjálvbjargin. hvat ið er galið við t
eimum. hvør ið er fittur, hvør ið e
r dovin. hvussu hetta skal forstand
ast. hvussu hatta skal forstandast.
hví tað skal forstandast soleiðis. h
vussu býtt tey eru. hví tey aldri bl
íva klókari. tey: frælsur ungdómur
í einum frælsum samfelag. trúgva ø
llum sum onnur siga. eisini hesum.
ella onkrum øðrum. øllum. uttan sæ
r sjálvum.

HANUS KAMBAN

Sangur um flyting

tað skýmir mín vinur hví stendur tú her
norðanættin um húsini fer
tín hugur er tómur av møði tað er
ryggur tín bogin av sliti
5 ein finna tú ert í talvinum
har pengarnir fólkið flyta

tú húsini átti har norðri í líð
bátin og trøðna og børnini trý
10 men tíðirnar skiftu úr bygd og í bý
neyðin teg noyddi at flyta
tí ein finna tú ert í talvinum
har pengarnir fólkið flyta

15 í býnum tú flutti í trongliga lon
teg sjálvan tú seldi til pihl og son
til skatt og til leigu varð tikin tín løn
til børnini valla ein biti
ein finna tú ert í talvinum
20 har pengarnir fólkið flyta

tú húsini seldi tað hungurin beyð
onkur tey keypti sum nú eigur tvey
men tú eigur onki nóg illa til breyð
25 og vilt tú grundina vita

Jalousi¹

Hon treður dans mæri í hjarta
– dansur gongur til tólv –
darrandi hjartastreingir
er hennara dansigólv.

Hon dansar við vini sínum
um skelvandi streingjakarm,
um hansara stolta nakka
hon leggur sín ljósa arm.

Tí nú er vár og fagurt
at troða kærleikans dans
hjá limafagrari ungmoy,
ið ei nýtist geva ans,

at dansin hon treður í hjarta
– og tað til meira enn tólv –
har fullspentir hjartastreingir
er hennara dansigólv.

1) øvundsjúka

Lív

Steinbjørn B. Jacobsen

Brot úr yrkingasavni

Tíggju summør var tú hjá okkum
var ein partur av okkum
lænti okkum tíni eygu
Birti lív í
gav av tínum ríka sinni
Ein lívsfrísk kelda ið rann
Ein vøkur lagna varð vovin
Eftir standa vit
við hondunum fullum av dreymum
tað er ikki teir vit gráta um
Ein kelda er tornað
Eitt mynstur er vovið
Hálvliðugt ella kanska
Vit skilja tað ikki
Men minnini liva

*

Okkara øld hevur helst fjalt
Skúgvað til viks
ella nýtt hann sum ræðumynd
Deyðin og lívið eru tvinnað saman
Eins og náttin og dagurin
Samdøgrið
Roynt hevur tú at minst hetta
Havt hesa vitan við
Og tó er tað
sum fjallið skrædnaði
Gellifrost á hásumri

Lítlan

Björgfinnur Nielsen

Svartur bilur koyrir í sólsetri reyða
ganga sorgargöngu, ekki turt eitt eyga.
Sálir í ótta, klæddar í sorgarhami,
tey vita, at vegurinn er hin sami.
Tung eru spor
– mannakor
at lúta fyrir *lígghamanni*.

– Kom nú lítla mín
eg rætti tær hond,
smæðst ei sæta mín
blundurinn langi er tínn.

– Nei eg vil ekki úr verð fara.
Hygg, tjöldur, sóljur og smæra.
Nei, lat meg lívið eiga
ekki ævinleikaból mér reiða

– Kom, ver ekki banginn
eg skal trygt teg leiða
og ævinleikaból tær reiða
af svölvntámi.
Ja, soleiðis. Soleiðis.

Sólin sær á sorgarfjöld
svart skyggir bilur.
Lítlan liggur ísaköld,
mær í barmi kylir.

—

Bilurinn og fótafet hoyrast í tí fjara

lígghamanni: deyðanum
mær kylir: eg verði köld

Rói Patursson:

Vart tú í býnum seinasta leygarkvöld?

Gongubreytaprát.
Stiletthælir.
Fnisan.
Roykur av bensini og luktilsi.
Dreingir við blue-jeans beinum.
Matstovur.
Við einum dýrum kaffimunni.
Rópan í gøtuni,
baptistar,
frelsunnarherurin
ella fullir menn.
Motorsúkkkludundur,
skínandi skinnjakkar,
spískir skógvar,
frisykur.
Onkur bløðir,
onkur dettur av
aftan fyri pylsuvognin.
Teir syngja
»Dominique«
ella
»Hey Jude«
Tað er ungdómur,
villur,
óreinur,
lívsglaður.
Komandi læknar,
arbeiðsmenn,
prestar.
Og onkur verður lögmaður.

Jóhanna Maria Skylv Hansen:

Ringar tíðir

B Tað hevur ofta verið sagt og eisini skrivað um, at her í Føroyum hava verið ringar tíðir hesi seinastu árin. Ikki er at ivast í, at mangur og ein er í trongum skóm, tó ringar tíðir, soleiðis sum tey gomlu fólkin vísu at siga frá, hugsí eg, at eingin nú á døgum veit av, tíbetur*. Her skal eg siga frá, hvat omma mín segði mær um hungurstíðina í hennara barnaárum.

* Greinin er skrivað 1930.

Omma var slektað úr Miðvági, pápi hennara var ein fátækur maður, og sum vera man, voru tíðirnar ringar hjá teimum, ið *vala-fólk*¹ skuldu kallast, so var neyð hjá teim fátæku. Fiskur var eingin – um ein bátur fór út at royna, so fingur teir ikki at kóka. Grind kom ikki í niggju ár, *misvøkstur* var,² so *tann neyðin*³ av korni, tey fingur, var at kalla svart, so døkt var tað. Eplir gjørdur tey einki av at velta tá í tíðini. Pápi hennara fall í bjørgunum, eftir sat mamman við tveimum døtrum, og aftur at sorgini var tann nívandi hugsan um, hvussu hon skuldi fáa teimum inn í munnin í hesi ringu tíð. Ein dagin, sum hon ikki átti matartuggu í húsinum, royndi hon at ugga smágenturnar og bað tær biða í tolni, tí hann, ið situr høgt og sær lágt, vildi hava umhugsan fyri teimum.

Svangar máttu tær leggja seg niður um kvøldið, og meðan svøvnurin fjálgaði smágenturnar, so tær gloymdu sorg og svongd, lá mamman sorgarbundin og kundi ikki sova. Tá ið tað *gliggjaði*,⁴ fór hon upp og út, og hon var ikki komin longur enn út fyri dyr, tá fann hon eina *lógv*⁵ við trimum.

Í teirri tíðini var nógur heidafuglur, og tey hentaðu egg; tað gekk soleiðis, at tey tóku fleiri seg saman og mannaðu hagan av, tó var bara fyrra *urtin*⁶ tikin, so minkaði tað ikki um fuglin, søgdu tey. Hjartans fegin fór hon heim aftur og kókaði hesi egg, og fór so fram at seingini til smágenturnar. Jóhanna, tann yngra av teimum, var so sjúklig og ússalig, hon fekk sitt egg fyrst. Tá ið Elin hevði fingið sitt, beit mamman eitt lítið petti av tí triðja, men hevði ikki hjarta til at eta alt egg, men læt genturnar fáa hvør sín bita. Sjálv goymdi hon bitan í munninum, og svølgdi bara *rákan*,⁷ tá kendi hon seg, sum tann sviðandi, súgvandi hungurspínin, hon hevði fyri flagbróstinum, hvarv. Hon legði nú døtrunum so eina við, ikki at gloyma henda morgun, tað tær livdu í verðini, men líta á, at Harrin vildi bjarga teimum.

Tá ið Elin var so frægt tilkomin, at hon kundi gera nyttu, varð hon biðin til hjálpar hjá eini bóndakonu; tó svav hon heima hjá mammuni, so hon kundi hjálpa upp á systrina, tá ið mamman noyddist at fara tíðliga frá húsum. Jóhanna hevði verið so ógvuliga

ring av landfarsjúkuni, og var nú illa ment at ganga. Bar tað nú so til, at mamman var burtur allan dagin, tók Elin systrina við sær, tá ið hon fór til sína dagsgerð hjá bóndakonuni.

Sum áður sagt, var trongligt hjá øllum; bóndakonan *sældi*⁸ sjálv mjølið, tá tær komu av *kvørnini*,⁹ og so knuðaði hon tað frægasta av mjølinum til síni, og *sáðurnar ella sallan*¹⁰ fingi arbeidsfólkini til *drýl*.¹¹ Tað var sum í einum kvæði stendur, »eingin unnir so øðrum væl, at sínum av man hyggja«.

Omma mín segði, at tað gekk ikki frá sær, tá systirin so ússalig hon var, royndi at *herkja*¹² henda sáðudrýl niður. Vit kunnu væl skilja, at tey, sum sjálv høvdu upplivað ta ringu tíð, virdu gudsgávuna, og heldur ikki seinni í lívinum, um tey fingi okkurt, sum ikki *hóvaði*¹³ teimum so væl, søgdu: »hatta skoyti eg ikki um«.

Í Jansagerði búði ein prestur, sum æt Struer, og hesin sami maður man hava verið ein verðins ond, sum tey plaga at siga. Til hansara fór Elin at tæna, tá ið hon var tilkomin, og hann var atvoldin til tvey ting, sum hon angraði til sín doyggjandi dag. Prestakonan var eitt frálíka gott fólk, men *hann sjálvur*¹⁴ vildi ráða øllum bæði úti og inni; hann legði seg út í, hvat vera skuldi til matna dag og dagliga, og ikki var lukkult, um húskallur ella arbeidskona fingi nakað, sum hann helt vera ov gott til teirra.

Nátturðin var fyri tað mesta súpan, útagjerd við ósældum mjøli; nógv skuldi kókast í senn, tí so var minni arbeidstarni – at sleingja ein pott upp yvir eldin at fløva, tekur ikki langa tíð. Tvær vóru arbeidskonurnar, og tann dagin, tær fóru á kvørnina, máttu tær ikki gevast, fyrr enn tær høvdu malið eina hálv tunnu.

Presturin helt tó, at mjølið var ikki nóg væl drýggjað, tá ið hálv tunnan var uppi, og tí stílaði hann so fyri, at avlopssúpan skuldi vera morgunmatur. Tað gekk so ein tíð; tá ið kalt var í veðrinum, fingi tey hesa súpan niður, tó hon var herskin, men so kom lýkka í luftina, og nú var súpanin við hvørt súr og mest sum *úld*,¹⁵ so var blárend mjólk latin uppí, og nú orkaði eingin at leska.

Tá ið prestur sá tað, setti hann konuni *stittasakir*,¹⁶ ikki at lata tey fáa nakað annað, fyrr enn tey høvdu sopið hesa súpan. Tá gjörði

omma tað, sum hon mangan bað Harran fyrigeva sær, hon stoytti súpanina burtur.

Prestur spurdi hana seinni, um tey nú høvdu sopið, og hon segði ja. »Hugsaði eg ikki tað,« segði hann, »tit skulu væl lærast til, tá ið tit einki annað fingi.« Soleiðis kom hon eisini til at ljúgva fyri presti, tað hon ofta iðraði seg um.

Omma plagdi at siga, at frú Struer skuldi hon bera alt gott, hon vildi øllum væl og lærði hana mangt og hvat, bæði at seyma ymiskar seymingar, *knipla*¹⁷ og mangt annað, sum seinni í lívinum var henni til góða nyttu.

Omma livdi til ellisár, hon var nøkur og hálvfems, tá ið hon doyði, tað eru nú um tríati ár síðani; hon var ikki, sum mangur, ið ringt hevur roynt í teimum ungu døgnum, vorðin hørð í sinnalag, nei, so hjartans blið og góð vælsignaði hon hvørt barn, ið kom henni nær, og tey vaksnu við, og fá vóru tey í oynni, sum ikki kallaðu hana Elommu.

Prestur var í Nólsoy tann dagin, hon doyði, hann helt brúðarvígslu. Brúðarparið fór inn til ommu, so hon kundi síggja tey, áðrenn hon legði afturá, og tó hon ikki orkaði at tala, sóu øll, ið inni vóru, hvussu hon frøddist yvir at síggja brúðarparið, sum vildi gleða hana í hennara síðstu stund.]

1) ríkfólk

2) kornið vaks illa

3) tað sindrið, tað litla

4) lýsti fyri degi

5) ein heiðafuglur★

6) fuglur kann verpa meira enn eina ferð sama ár.

Røtt verður tá um 1. urt, 2. urt og møguliga 3. urt.

7) spýttið

8) siktaði

Kópakonan

Kópar eru av fyrstu tíð komnir av fólki, sum hevur sjálvt stoytt sær oman og forkomið sær í sjónum. Eina ferð á hvørjum ári, og tað er á trettandu nátt, sleppa teir at lata seg úr bjálvunum og eru tá líkir øðrum menniskjum; teir
 5 hava tá til gamans at dansa og spæla á manna vísi á hellunum í fjøruni og inni í látrunum.

Nú gongur søgnin, at ein drongur á sunnara garði í Mikladali hevði frætt hetta, at kóparnir komu saman trettandu nátt í einum látri stutt frá bygdini. Hann fór tí um
 10 kvøldið har oman at forvitnast um, hvørt tað mundi vera satt ella ikki, ið sagt var frá hesum. Hann krógvaði seg undir einum steini framman fyri látrinum; eftir sólsetur sær hann fult av kópum koma svimjandi hagar; tá ið teir vóru komnir á land, fóru teir úr húðunum og lögdu tær frá sær har á
 15 helluna í fjøruni, og líktust teir nú rættiliga øðrum fólki. Mikladalsdrongurin hevði gaman av at hyggja at hesum undan klettinum, hvar hann lá fjaldur; nú sær hann eina ta fagrastu og fríðastu gentu koma úr einum kópahami, og honum rennur straks týður til hennara, og hann ansaði tí
 20 væl eftir, hvar hon legði ham sín har stutt frá honum. Drongurin fer nú loyniliga hagar, tók húðina til sín og fjaldi seg so aftur undir steininum. – Kóparnir dansaðu og stuttleikaðu sær alla náttina; men tá ið tók at lýsa av degi, fór hvør aftur í sín ham. Men kópagentan, sum áður var nevnd,
 25 fann ikki húð sína aftur og gekk og sóknaðist eftir henni

komu oman í fjöruna, sást kópur standa fyrí landi og hyggja at teimum, og allir hugsaðu, at það mundi vera hon móðir teirra. Soleiðis lupu mong ár frameftir, at einki er at siga frá bóndanum á sunnara garði ella börnunum við kópakonuni. Men so varð eina ferðina, at mikladalsmenn ætlaðu 5 sær á látur at sláa kobbar, og náttina frammanundan kom kópakonnan í dreymum fyrí bóndan og sigur við hann, at um so varð, at hann fór á látur við hinum, tá skuldi hann vita, at ekki máttu teir drepa brimilin, ið stóð framman fyrí 10 látrinum, tí at það var maki hennara, og tveimum kobbhvølpum, sum lógu innast í látrinum, máttu teir eira, tí at það vóru synir teirra, og segði hon honum frá, hvussu teir vóru litaðir. Men bóndin gav ikki hesum dreymi gætur, hann fór við hinum mikladalsmonnunum á látur, og teir 15 drupu allar kóparnar, ið inni vóru. Við býtið fekk bóndin í sín lut brimilin allan, lállur og fitjur av hvølpunum. Til nátturða høvdu tey kókað høvðið, lállurnar og fitjurnar, og tá ið var upp úr lagt, hoyrdist brestur og mikið brak, og kópakonnan kom tá sum það ljótasta trøll inn í roykstovuna, 20 snoddaði í trogunum og rópaði av illum huga: „Her liggur hánasaður av kalli, hond Háreks og fótur Fríðriks – hevnt er og hevnt skal verða hjá mikladalsmonnum, og skulu summir sjólátast, og summir fella fyrí bjørg og bláar skorar, og skal það halda við, til tess so mangir eru burturgingnir, 25 at teir kunnu halda hvør annan í hond og fevna um alla Kalsoy“. Tá ið hon hetta hevði sagt, fór hon út aftur við miklum gnýggi og duni og sást ikki meira. – Ikki hevur verið so sjáldan tíverri at frætta skaðatíðindi úr Mikladali, at menn eru fálnir í bjørgunum, tá ið teir hava farið til 30 bjarga at fygla ella fleyga ella verið á fjalli eftir seyði; – talið hevur ikki verið fult enn, so at teir, sum burtur eru gingnir, røkka at fevna um Kalsoy.

Við Skálavík í Sandoy er látur, sum eitur í Bláfelsskúti, og um tað er sama søgnin, sum her frammanundan er sagt frá. Tróndur og Niklas, faðir og sonur, vóru fyrstir menn, sum reistu búgv har í býlinginum á Hamri. Demmus (Niko-
5 demus), sonur Niklasar, fór trettandu nátt á látrið, tók hamin, sum ein vøkur opna hevði smoygt sær úr, fór heim við kópahúðini, og opnan elti hann (aðrir siga, at pápi Demmusar bar kópakonuna heim). Hann læsti húðina í kistuna og hevði lykilin fastan í buksukvarðanum. Ein dagin
10 var hann á útróðri og var farin í aðrar brøkur og hevði ikki minst at flytja lykilin yvir í tær, og so varð hann konuleysur; tá ið hann kom heim av havi, stóð konan sum kópur við skersoddan úti fyri bygdini. Har í Skálavík nevast menn, sum telja ættarlið frá kópakonu.

STEINBJØRN B. JACOBSEN

Aldan og landið alda

Aldan aldar
havalðan lyftir seg upp
søkkur so aftur djúpt niður
aldudalarnir
5 ývna líðandi
fyllast
skjóta rygg
bogin spennist
stendur sum eitt fjall
10 ein ælabogi
til hann flaknar
hoknar
aldudalarnir reisa seg
upp móti hválvinum
15 bogna niður úr hválvinum
havalðan ferðast
reikar um hævini
fram móti sjónarringinum
út undir væðingina
20 sjófuglurin situr á sjónum
glíður niðan á alduyggin
oman í aldudalin
landið søkkur
skjýtist uppáftur
25 landið aldar.